



Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN



לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

[חוספסא פּרָק 3]
 ש, (3) יומא יב ז"ק
 ; (ג) [סוטה מה:]
 יומא יב וזמנים גג:
 ; (ד) [ע"י סוטה לז]
 [חוספס' מע"ש ס"א
 [א], (ז) תענית דף כז,
 שם כז; (ט) ירמיה
 ה, (י) יומא דף יא;
 מדות פרק ה מ"א,
 (ל) גג ע"כ.

כו.

ב א מ״י פ״א מהל'
 חפלה הלכה כל מוש״ע
 א״ח ס׳ קנד סעף א׳
 ג ב מ״י ש׳ ה׳ נז
 מוש״ע ש׳ ס׳ קנד
 סעף י׳
 ד ג מ״י פ״ד מהל'
 טומאת זרע׳ הלכה יא
 ופ״ו מהלכות בית הבחירה
 הלכה יד׳
 ה ד מ״י ט׳ ופ״ו מהל'
 רואה הלכה ד׳
 ו ה מ״י פ״ו מהלכות בית
 הבחירה ה׳ יד׳
 ז ו מ״י פ״ו מהלכות
 חפלה הלכה י׳ מוש״ע
 א״ח ס׳ חג סעף א׳

[illegible][illegible]

[גדפס בסוף המסכת]

ע"י ד"ה תומפא

[illegible]

כא ע"ב כתב רש"י ד"ה מעלין בק
[בכת"י במושמוע: מ] צ"ל עזרת
עזרה לה"ע ע"י רמב"ם

הערת הגליון באות הבא (דק"ס):

הודפס

לפי סברת רבא דמצוי לא מקרי תדיר, וממילא קיימא הממה נפשך הנ"ל דתפילין קודם למזוזה.

ולפי זה לענין מזוזה לגבי סוכה ולולב, יש לומר דתליא בשני תירוצים בזבחים שם דללישנא קמא דקתני אוציא מילה שהיא תדירה היינו תדיר במצות, אבל מכל מקום לא מקרי תדיר רק מצוי, הכי נמי מזוזה לגבי סוכה ולולב דהם מקרי תדירי דמחוייב על כל פנים פעם אחת בשנה ומזוזה לא, אבל ללישנא ב' דמילה לגבי פסח דמי לתדיר ועי' פירש"י כיון דמצוי הרבה מפסח, אם כן הכי נמי מזוזה לגבי לולב וסוכה, דדוקא לגבי תפילין מקרי תדיר, כיון דתפילין על כל פנים בכל יום ומזוזה אפשר דפוטרי עצמו לעולם מחיובו, אבל לולב וסוכה כיון דהם רק פעם אחת בשנה ומזוזה מצוי הרבה מקרי מזוזה תדיר.

ואם כן הא ספיקא דדינא במזוזה לגבי סוכה ולולב הי מינייהו תדיר לענין הקדימה.

ונראה לי ההכרעה כיון דללישנא ב' מקרי מזוזה תדיר ומחוייב להקדימו, דהוא תדיר ומקודש, וללישנא קמא דלולב מקרי תדיר, מכל מקום הברירה בידו להקדים

איזה שירצה, כיון דמזוזה מקודש ולולב תדיר כמו שכתבתי לעיל בשם הרמב"ם, ממילא יש לומר דמחוייב להקדים מזוזה דלמא כלישנא ב', כן נראה לענ"ד.

ואגב אודיעו מה דנראה לי לדינא, במי שיצא מדירתו לבית אחר לדור שם, ויש שם מזוזה מכבר שהניח שם הדר הראשון דמחוייב הוא לברך על המזוזה דזהו מצוה חדשה לו בבית זה, ואף דהוא פשוט, כמדומה אין נזהרים בזה ומצוי לשכוח.

ונראה לי דגם ההולך מביתו לעסקיו בשוק שעות הרבה ופעמים נוסע מעירו על איזה ימים, דלכאורה הדין דכשחוזר לביתו יברך על המצוה, דהא בנתיים שלא היה בדירתו ביתו לא היה עליו חובת מזוזה, ומתחיל עתה חיוב חדש, ונאף דמתחיל ביתו לדור, מכל מקום בשעה שאינו בכיתו אינו מקיים מצות מזוזה בזה, עי' מגן אברהם סי' כ"א ס"ק ב"י, וגם בני ביתו פטורים דאין הכית שלהם, והוי כדר בבית שאולה ושכורה ויהיה כמו יוצא מסוכה לעסקיו וחוזר לסוכתו דמברך, וכמו פשט טליתו על דעת שלא להתעטף בו מיד, שחוזר ומברך כששובשו (ועי' מגן אברהם סי' ח' ס"ק י"ח) וצ"ע לדינא.

22.08/2018

ידידו

הק' עקיבא במוהר"ם גינו זצללה"ה מא"ש

רק על שעת קביעת המזוזה, וממילא גם בדין השני הנ"ל בנוסע מעירו ואחר כך חוזר לביתו אינו מברך, ולדינא צל"ע.

דפוס ורמב"ם

אחר זמן רב בא לידי ספר ברכי יוסף, וראיתי שכתב בפשיטות (באורח חיים סי' י"ט) בדין הראשון הנ"ל דשוכר בית שיש בו מזוזה דאינו מברך, דלא תקנו הברכה

נה. בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' ד) כתב, שאין ראיה למזוזה כלל, דאע"ג דלתי' הב' מקרי מילה תדיר לגבי פסח, מ"מ מזוזה לא חשיבא תדיר כלל לגבי פסח. וא"כ הא ודאי שסוכה לגבי מזוזה חשיבא תדיר ורק במילה ס"ל להאב"א דהוי כתדיר לגבי פסח דעתה שנולד הבן מוכרח בע"כ למולו. וא"כ לכל התירוצים הוי מזוזה וסוכה תדיר ומקודש, ורשות בידו להקדים איה מהן שירצה. אמנם מטעם אחר יש לדון, דאע"ג שמוזוה הוי רק מצוי, מ"מ כיון דהוי מקודש אפשר דמוכרח להקדימו. דאע"ג דקיי"ל דתדיר ומקודש מקדים איה שירצה דהוי אבעיא דלא איפשטא, והו בתדיר ואינו תדיר גמור וכגון מוסף ר"ח דהוי תדיר ופר העלם דבר דהוי מקודש, אבל הכא דגם מזוזה יש לו עוד מעלה לגבי סוכה דהוי מצוי יותר מסוכה, דנהי דמעלה דתדיר חשוב יותר ממצוי, מ"מ כיון דהוי גם מקודש אפשר דצריך להקדים, דהמעלה דמקודש של מזוזה הוי נגד המעלה של התדיר וכהדרי הן ושוב יש להקדים מזוזה משום דמצוי. והיותר נראה, דאע"ג דקיי"ל דתדיר ושאינו תדיר קודם ואפילו לדחות לגמרי האינו תדיר וכמש"כ המג"א (סי' תרפ"ד סק"ב), מ"מ הא י"ל והו דוקא דהתדיר והאינו תדיר שוין הם במשך הזמן דיקריבם ודיו, אבל כגון מזוזה ולולב דכשיעשה מזוזה יהי המצוה זו קיימת לו גם לאחר יו"ט ולולב אינו רק בחג, לדעתי אפילו אם לולב הוי תדיר לגבי מזוזה מ"מ מזוזה קודמת כיון דמצותה תמשך אח"כ ואין לולב דוחה אותה. וגם ציצית קודמים לסוכה אע"ג דלא שייך סכרא דמקודש כיון דנוהג גם אחר יו"ט. נו. כוונתו למ"ש שם המג"א, דבשעה שנכנס דוד לבית המרחץ ואמר אוי לי שאני ערום ממצות היה ערום גם ממצות מזוזה, ולפיכך בלילה לא אמר כן מפני שמצות מזוזה בידו, ומה משמע דבשעה שהוא במרחץ אין עליו חיוב מזוזה לביתו. אך בשו"ת עין יצחק ובדבר אברהם כתבו, שכוונת המגן אברהם שאינו מוקף במצוה אף שיש עליו חיוב מזוזה בביתו. נו. אך בשו"ת עין יצחק (ח"א יו"ד סי' לא) הוכיח מהרבינו יהונתן בשטמ"ק (כ"מ קא). ומהנמוקי יוסף (הל' מזוזה) שגם היוצא מביתו ואינו דר שם חייב במזוזה, כיון שנכנס לפרקים שם ולא פקע ממנו חיוב מצוה זו. ולכן לא שייך לברך כשחוזר לביתו דאף בעת שיוצא מביתו לא פקע ממנו המצוה. וכ"כ בנחלת צבי (יו"ד סי' רצא), ובדבר אברהם (ח"א סי' לו סי"ט טו בהגהה). ושאינו סוכה וציצית. שהמצוה היא רק בשיבה ובעטיפה מה שאין כן מזוזה.

בדברי הגרע"א שהיוצא מביתו נפטר ממצות מזוזה ואם דוד המלך היה מחויב במצות מזוזה בירושלים

24/08/2018

ובפשוטו נראה לפי דברי הגרע"א אלו, דמי שיצא מביתו לשעה קלה נפטר מחובת קביעת מזוזה, ולכן מיד כשיצא דוד המלך מביתו למרחץ נחרד לפי שנפטר בזה מחובת מזוזה, וצ"ע בזה, דהלא בהמשך דברי הגרע"א כתב דהטעם שצריך לברך שוב כשבא לביתו, הוא כדין הפושט טליתו על דעת שלא להתעטף בה מיד, באופן דאם דעתו לשוב מיד פשיטא ליה דאינו מברך, כדבריו שם דאם יצא לעסקיו כמה ימים וחזר דמברך].

והנראה בזה לדון בדבר חדש, דהנה דוד המלך היה דר בעיר דוד, והוא בירושלים, ככתוב בשופטים [פ"א פכ"א] ואת היבוס יושב ירושלים וגו', והובא בתוס' ע"ז כא. [ד"ה כיבוש], עוד כתיב שם וישב היבוס את בני בנימין בירושלים עד היום הזה, ופרש"י שמחזו היה בירושלים ששמו יבוס, וכן מפורש בהדיא ביהושע [פט"ו] ובשופטים [פי"ט], ומעתה נראה לדון האם יש חיוב מזוזה בירושלים כלל, וכפי שיבואר.

דהנה בימא יא: מבואר שחובת מזוזה וניהוג נגעי בתים שוין בדינם, ואמרו שם דכשם שנחלקו ר"מ וחכמים אם בית הכנסת חייב במזוזה, כמור"כ נחלקו אם בית הכנסת מקבל טומאת נגעי בתים, והנה דעת הר"מ [פ"ז ביה"ב הי"ד] דירושלים לא נחלקה לשבטים, ואין ירושלים מטמא בנגעים, וא"כ לפי"ז מן הדין הוא דה"נ אין חיוב מזוזה בירושלים, [וכמדומה שכן מבואר בתו"י יומא יב. ד"ה הא].

הלא מעתה נמצא דדוד המלך באמת לא היה לו קיום מצות מזוזה כלל, ומה שאמרו חביבין ישראל שהקיפן הקב"ה בז' מצוות, היינו בכללות עם ישראל, אך בירושלים באמת ליתא למצות מזוזה, וא"כ אזדא לה ראית הגרע"א דהא נחרד בבית המרחץ היינו לפי שאף בביתו לא היה לו קיום מצות מזוזה, באשר בירושלים באמת

וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך.
[פ"ו פ"ט]

הגרע"א במהדור"ק [סי' ט'] כתב וז"ל, נראה לדינא, במי שיצא מדירתו לבית אחר לדור שם, ויש שם מזוזה מכבר שהניח שם הדר הראשון, דמחוייב הוא לברך על המזוזה, דזהו מצוה חדשה לו בבית זה, ונראה לי דגם ההולך מביתו לעסקיו בשוק שעות הרכה ופעמים נוסע מעירו על איזה ימים, דלכאורה הדין דכשחזור לביתו יברך על המצוה, דהא בנתיים שלא היה בדירת ביתו לא היה עליו חובת מזוזה, ומתחיל עתה חיוב חדש.

וסמך לזה הביא הגרע"א, דהנה איתא במנחות מג: דדוד המלך מצא עצמו ערום מן המצוות בבית המרחץ, [מאותן מצוות המקיפות אותנו כל היום, תפילין ציצית ומזוזה], אמר דוד אוי לי שאני עומד ערום בלא מצוה, כיון שראה במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, וכשיצא אמר שירה, והקשו האחרונים למה לא נחרד דוד שהוא ערום מן המצוות אלא בהיותו בבית מרחץ, והרי אף בלילה אין נוהג במצוות דאינו זמן ציצית [ותפילין לחד מ"ד].

והמ"א [סי' כ"א סק"ב] הביא לדברי האריז"ל שתירץ, שאף בלילה היה דוד לובש ציצית, ומזה כתב על דרך הסוד שראוי לישן עם טלית קטן בלילה, וכתב המ"א דראיה זו יש לדחות דבלילה היה לו מצות מזוזה בפתחו, ורק בבית המרחץ נחרד לפי שאין שם מזוזה, יעוי"ש שכתב שכן הוא משמעות הש"ס דכשנכנס לבית המרחץ נחרד לפי שאין לו שם אחד מכל המצוות שמנה בתחילה שבהם הקיף הקב"ה את ישראל, עכ"ד המ"א. ומכאן הוכיח הגרע"א דכשאינו בביתו אין לו קיום של מצות מזוזה, ולכן נתיירא דוד דבאותה שעה הרי הוא ערום מן המצוות.

אין נוהגת כלל מצות מזוזה, ואף דהוא תלוי בפלוגתא דהש"ס ביומא שם, מ"מ י"ל דהך מימרא דאיתא במנחות שם ס"ל כן שלדוד באמת לא היתה מזוזה בפתחו.

ברם, הנה בחלקת יעקב [שוניס סי' כ"ב] תמה בזה על דברי הר"מ, דבהלכות ביה"ב שם העלה דירושלים לא נתחלקה לשבטים, ועכ"ז מפורש בדברי הר"מ [פ"ו מזוזה ה"ו] דבשער נקנור במקדש היתה מזוזה, הרי להדיא דדעת הר"מ דמצות מזוזה נוהגת בירושלים, והקשה דהלא הש"ס ביומא מדמה דין נגעי בתים לחובת מזוזה, והעלה שם דלענין נגעי בתים צריך שהקרקע יהא

יורה דעה 26/08/2018

קנוי לו, ואילו במזוזה סגי במה שהבית קנוי לו, יעו"ש.

גם מש"כ בפשיטות דביתו של דוד היה בירושלים, הנה ברש"י יומא ע"ז: מבו' לא כן, דאיתא שם לעתיד לבוא מים מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית וכו', מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שמגיע לפתח בית דוד, ופרש"י [ד"ה לפתח] ז"ל, היא ציון חוץ לירושלים, והעירוני למש"כ בכפתור ופרח פרק מ"א והובא בספר חרדים [פ"ב כסופין] ובשו"ת רדב"ז, [ח"ב סי' תרל"ג], דיבוסו מקום משכן דוד לא נתקדש בקדושת ירושלים.

עוד בראיית הגרע"א שהיוצא מביתו נפטר ממצות מזוזה ובענין חרדתו של דוד המלך בבית המרחץ

שהרי שערי חצרות ועיר חייבין במזוזה. [ויש ליישב עפ"י המבואר בדברי הר"מ (פ"ו מזוזה הי"ג) דעיקר החביבות בההיקף במצוה הוא משום שעל ידי זה נזכר שלא לחטוא, וא"כ י"ל דדוקא מזוזה שבבית שקרובה לו היא מזכירתו ומשמרתו מן החטא, ברם מזוזה שבשערי העיר לא].

והנראה בזה ע"ד חידוד, עפ"י מה שהערתי לעיל לחלק בין חיובא דשערי חצירות לבין חיובא דשערי בתים, דחיובא דשערי בתים עיקרו חובת הבית שהוא דר בו, וכל שדר בבית שיש שם מזוזה הרי שיש לו קיום כל שעה במה שהוא דר בבית שיש בו מזוזה, [כמפורש במ"א (סי' י"ט סק"א) שצידד דמי שנכנס לבית שיש בו כבר מזוזה, מברך אקב"ו לדור בבית שיש שם מזוזה], ברם שערי חצרות ועיירות חובת השער היא בלבד.

וא"כ נמצא דכלפי המזוזה שבבית הרי שכל שהוא דר בבית הרי הוא מוקף בה תמיד, וזהו שטען הגאון מקובנא דמיד שיצא מביתו שוב אינו מוקף במזוזה הבית, ואף דעדיין מחויב במצות מזוזה שבעיר ושכחצור, הרי כלפי מזוזה

הגאון מקובנא בעין יצחק [ח"א יו"ד סי' ל"א] הביא קושית הגרע"א הנ"ל [דלמה נחרד דוד המלך בהיותו במרחץ משום שאינו מוקף במצוות, והרי היה לו מצוות מזוזה בביתו].

והשיג על הגרע"א, דדוד המלך לא נחרד על היותו ערום מקיום המצוות, דהרי אף כשהיה בבית המרחץ עדיין היה לו קיום מצות כתיבת ס"ת, ככל אחד מישראל שמצווה על מצות כתיבת ס"ת, ואך שהיה חרד על שאינו מוקף במצוות, כמבואר במנחות שם, חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצוות, תפילין בראשיהן ובזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן, ועליהן אמר דוד שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך, ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, ע"כ, וא"כ לעולם י"ל דאף כשהוא במרחץ יש לו קיום מצות מזוזה, אך מ"מ חרד דוד המלך על שאינו מוקף בפועל במצוה, עכ"ד.

ברם קשה לי, דאף אם נימא דכשהיה במרחץ לית ליה מצות מזוזה שבביתו, הרי עדיין מוקף היה במצות מזוזה של שערי חצרות והעיר,

עין משפט
נר מצוה

זה א מיי פ"ד מהל'
תמידין הלכה ט:

רבינו חננאל

ביום (א) הלכך נוטל ב' חלות יתירות. ושאר כל ימות השנה הנכנס נוטל ו' והיוצא נוטל ו' ר' יהודה אומר הנכנס והן באי שבת נוטלין ז' חלות שתיס יתירות על יוצאי השבת בשכר הגפת דלתות שהיוצאין פתחו והבאין צריכין לסגור וזהו ששינו הנכנס נוטל ז' בשכר הגפת דלתות. ואמרין ליתא ליה משמר היוצא למשמר הנכנס נחלוך י"ב חלות ו' וכן בשבת הבאה תחלקו אותן עם המשמר הנכנס ו' ר' זהו פירוש דל בדל. פירוש לישנא קלילא הוא מן דלי הילך כלומר לא תיסב דילי כי היכי דלא לישקלן בשבת הבאה הילך. ודחינן אמר אבוי בוצינא טב מקרא. כלומר הנאה הבאה עכשיו ואפילו היא מוטטת כגון הנאת קישואין שהיא קטנה ואדם אוכלה מיד חפץ בה ובוחר באכילתה מיד מאכילת דלעת שהיא צריכה איחור עד שתתבשל בוחר הקרוב ואפילו היא פתוח מן הרחוק כך אני טוב לי ב' חלות בשבת זו יותר מחמשה לשבת אחרת. אמר רב יהודה ובמוספין חולקין ואיתותב רב יהודה ונתברר כי המוספין של משמר היוצא הן בלבד: מתני' הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילגה לעולם חולקת בדרום טבעתה קבועה וחלונה סתומה. פי' בילגה. שם המשמר ומסנא דשמעתין מפני ששהתה ולא באה בשבתה במקדש לעבוד ועבודתה קנסוה חכמים בחלונה. ובטבעתה ובחלוקה. פי' בחלוקה. שחולקת בדרום לעולם ותצא לפיכך בילגה לעולם נראית יוצאה. לעולם טבעתה קבועה. פירוש שהיתה לכל משמר טבעת של ברזל קבועה בקרקע ופירושו שקושרין חבל ברגלי השור ומכניסין חבל ההוא טבעתת ומושכין החבל מעט מעט ומפילין השור בניחותא ופירש לריסוק אברים. ופירש בתלמוד א"י רב אמר משום ר' יהודה טבעות שעשו רחבות מלמטן וצרות מלמעלן. ושנינו במדות פ"ג טבעות היו לצפוניו של מזבח שש הסדרים של ד' ר"א ד'

נו:

החליל

פרק חמישי

סוכה

בוצינא

טבא מקרא. משל הדיוט הוא האומר לחברו דלעת קטנה אני נותן לך צמחוצר אם תרצה להניחה עד שתיגדל ותיעשה קרא תניחה טוב לו ליטלה מיד שמא לאחר זמן יתחרט צו זה או שמא לא יטכרך זה לזה כך פי' צקונטרס *ור"ת מפרש דעל כרחק צוינא וקרא שני מינים הם דקשואין מתרגמין צוינא ולעתה היינו קרא כדמוכח צנדרים פרק הנודר מן המבושל (דף נא). לאמרין מאי דלעת הרמונה קרי קרקוזאי וקישואין ודילועין צ' מינים כדמוכח צמסכת כלאים (פ"ג מ"ה) דתמן נוטע אדם קישות ולעתה צתוך גומא א' וצלצד שמהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו ונוטה שער של זו לכאן ושער של זו לכאן ועוד ראייה מהא לאמרין צפרק שלשה שאכלו (גרכות דף מח). צוינא מקטפי' דיע משמע דלאחר שנגמר הפרי נקרא צוינא ואומר ר"ת שהקישות מין פרי קטן מדלעת שממנה להתבשל ויכול לתולשו מיד והדלעת גדולה ואינה ממחרת להתבשל ואין יכול לתולשה עד לאחר זמן ואוהצ אדם דצר מועט לאלתר מדצר מרובה לאחר זמן^(ט):

הדרן עלך החליל

וסליקא לה מסכת סוכה

והני תרתי מאי עבדתייהו אמר ר' יצחק^(א) בשכר הגפת דלתות ונימא ליה דל בדל אמר אבוי^(ב) בוצינא טבא מקרא אמר רב יהודה ובמוספין חולקין מיתבי *משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ואילו מוספין חולקין לא קתני האי תנא רבי שמואל דמירי בחלוקה ובמוספין חולקין לא קתני דתנא רבי שמואל משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ארבעה כהנים היו נכנסין שם שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו וחולקין לחם הפנים ואילו במוספין חולקין לא קתני תיובתא דרב יהודה תיובתא: הנכנסין חולקין בצפון: ת"ר^(ג) הנכנסין חולקין בצפון כדי שיראו שהן נכנסין והיוצאין חולקין בדרום כדי שיראו שהן יוצאין: בילגה לעולם חולקת בדרום: ת"ר^(ד) מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקום לוקום עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה ויש אומרים משמרתו שוהה לבא ונכנס יושב אחיו עמו ושימש תחתיו אע"פ ששכיני הרשעים לא נשתכרו שכיני בילגה נשתכרו שבילגה לעולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון בשלמא למ"ד משמרתו שוהה לבא היינו דקנסין לכולה משמר אלא למ"ד מרים בת בילגה שהמירה דתה משום ברתיה קנסין ליה לדידיה אמר אבוי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסין לכולה משמרה אמר אבוי אוי לרשע אוי לשכיני טוב לצדיק טוב לשכיני [שנאמר *] אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלון:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

גמ' והני תרתי מאי עבדתייהו. אדר' יהודה קאי דלאמר הנכנס נוטל שצט: בשכר הגפת דלתות. שמשמר הנכנס מגיף הדלתות ערצית שפתח אותן משמר היוצא: ונימא ליה. יוצא לנכנס: דל בדל. הסר חוק זה מכאן צציל סיסורוהו אללך אם תטול עכשיו שצט יטול לשצת הצאה משמר הנכנס שצט ולתה^(א) טול עתה צשוה כדי שתטול גם אתה לשצת הצאה צשוה. דל הסר כמו דל רגלים (ר"ה דף קז:): וכדגרסינן צריש מסכת (דף צ) דל עשתרות קרנים איכא לל סוכה דל דפנות ליכא לל סוכה דל מעשר צהמה (ר"ה דף קז:): בוצינא טבא מקרא. משל הדיוט הוא האומר לחברו דלעת קטנה אני נותן לך צמחוצר אם תרצה להניחה עד שתיגדל ותיעשה קרא תניחה טוב לו ליטלה מיד שמא לאחר זמן יתחרט צו זה או שמא לא יטכרך זה לזה הי"נ גבי משמרות מי שראוי לטול עכשיו לא ימתין לשצת הצאה: ובמוספין חולקין. כי היכי דפלגי צלחם הפנים משמר הנכנס והיוצא פלגי נמי צעורות המוספין של כל שצת: ובזיכין. מסלקין ומסדרין לחם הפנים ומקטירין שני ציזי לצוה שסלקו מעל השלחן והן מתירין את הלחם צאכילה כדכתיב והיה ללחם לאזכרה^(ב): האי תנא לא איירי בחלוקה בלל. ואם תאמר מאחר שהמשמר היוצא עושה המוספין היאך יחלקו צהם משמר הנכנס אינהו נמי מהפכי צהו צניעורא על המוצח כל היום לאחר שיצא משמר היוצא. ומתניחין דאיירי בחלוקה ולא תנא חלוקה דמוספין היינו טעמא דלא אוחציה דאיכא למימר תנא דמתניחין אידי דאיירי צלחם הפנים דרגלים הוא איירי צלחם דשאר ימות השנה ואצג גררר צעלמא נצס חלוקה צשאר שצחות: נכנסין. לעזרה: כדי שיראו נכנסין. טעמא דמתניחין קא מפרש וגמרא היא^(ג): מרים בת בילגה. ממשמר צילגה היתה וכן שמה: כשנכנסו יוונים לדיבב. צימי מתתיהו צן יוחנן: לוקום. הוא זאצ צלשון יווי: וכששמעו חכמים בדבר. לאחר שצצרה יד צית צשמונאי: סתמו חלונה. של משמרה ולקמן פריך ומשום דידה קנסין לכולה משמרה: משמרתו של בילגה שוהה לבא. כשהגיע שצת שלה לא היו צאים ומוכחא מילתא שאין העצודה חציצה עליה: ונכנס יושבב אחיו. סדר משמרות צילגה אחר ישצצ וכשיצצצ יוצא צילגה נכנס וכשהיה משמרת צילגה לצא עיכנ^(ד) ישצצ צמשמרתו ולא יצא לפיכך קנסוה: ואף על פי שבב שכיני הרשעים לא נשתכרו. דאוי לרשע אוי לשכיני: שכיני בילגה נשתכרו. היינו ישצצ: שביילגה לעולם חולקת בדרום. ואפילו צנכנסתו וישצצ לעולם צצפון אף צצילתו שהרי צילגה נכנס אחריו ושצת הוא להם לחולקי צפון: משום ברתיה קנסין ליה לדידיה. כלומר אפילו לצצה מי הוה לן למיקנסיה: שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה. משל הדיוט הוא מה שהתיעוק מדצר צשוק מאציו או מאמו שמע אף (זה"ל) אם לא שמעה מאציה שהיה מצה את העצודה לא אמרה כן. שותא דיצור כמו לא תיפוק לכו שותא (צ"צ דף קז טז). וצקדושין (דף ע) שותא דמר לא ידענא: אוי לרשע ואוי לשכיני. צתורת כהנים^(ה) תניא וחללו את האצנים נגע צאצן צצמקצוע שניהן חולצין ואף על פי שהנגע לא נראה אלא צציתו של זה מחמת שהיתה עינו צרה צכליו^(ו) חצירו לקה צצצילו מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכיני וממילא טוב לצדיק טוב לשכיני דמדה טובה מרובה^(ז):

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה:

של שש שש שעליהן שוחטין את הקדשים. ותנא בתוספתא כ"ד טבעות היו שם כנגד כ"ד משמרות למה אלו חלונות של לויס שהיו נותנין בהן כלי שיר והן זולתי חלונות כהנים ועוד תנן בסוטה בפרק עגלה ערופה יוחנן כ"ג העביר הודיית המעשר ואף הוא ביטל את המעוררין ואת הנוקפין ופירש בתלמוד בענין הנוקפין אמר רחבה שהיו מסרטין לעגל בין קרניו כדי שיפול לו דם מעיניו ובא הוא ואסר לעשות כך משום דמחזי כמאמא במתניתא תנא שהיו מכין העגל בין קרניו כדרך [שעושיין] לע"ז אמר להן יוחנן כ"ג עד מתי אתם מאכילין למזבח נבלות והא שחוטות ניהו אלא אימא טרפות חיישין שמא ניקב קרום של מוח מה עשה תיקן להם טבעות בקרקע כאשר פירשנו כבר למעלה ענין הטבעות וחלונות של כהנים היו נותנין בהן בגדיהן ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד וחלונות היו שם וכתוב בהן תשמיש הכלים וכך היו להן חלונות לתת בהן סכינים ששוחטין בהן דתנן וט"ו אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות ששם גונזין את הסכינין. וקנסו בילגה ששהתה לבורא בשלשתן על אלו נאמר אוי לרשע ואוי לשכנו אשרי לצדיק אשרי לשכנו:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה:

חשק שלמה על ר"ח (א) לדברי רבינו משמר המתעבד היינו משמר היוצא ונוטל שמי חלות לצד מה שנוטל חלק חלקו צעשר חלות עם משמר הנכנס.

מסורת הש"ס

עם הוספות

(א) עי' תוס' ב"מ יא: ד"ה נתון, (ב) כמוצת פג: תמורה ט., (ג) [תוספתא פ"ד, פ"ד, ד] [תוספתא פ"ד, ד] (ה) ת"כ פ' אמור פ"ח ה"ה, (ו) פרשת מצורע פ"ד ה"ב ועיקרו גם במשנה נגעים פ"ב מ"ה, (ז) ערכין דף טז., (ח) יומא דף עו., (ט) [וע"ע מוס' כמוצות פג:].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בוצינא וכו' ור"ת מפרש. עיין טורי אפן מגילה דף יב"ע צמוס' ד"ה היינו דלמרי:

תורה אור השלם

(א) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: [ישעיה ג, י]

הגהות וצינונים

(א) צ"ל ואתה חמש (גליון): (ב) נראה דבנוסחת רש"י לא הי' כתוב בגמ' ת"ר הנכנסין חולקין בצפון וכן מחקו המהרש"ל (בית יצחק): (ג) צ"ל עיכב ישבב (רש"י וכו"ה בדפוס"ר): (ד) צ"ל זין (גליון):

יוסף ולקדקד נזיר אחיו: פ ששי
 בו בנימין זאב יטרף בבקר יאכל
 עד ולערב יחלק שלל: כח כל-
 אלה שבטי ישראל שנים עשר
 מותר חולקוהו משאר קדשיא: כח כל אלן שבטיא ד'ישראל תרין עסר ודא דמליל להון

תולדות אהרן בנימין זאב. סוטה יא: זכאים נד:

שפתי חכמים

הורי ללשון אב: ר רוצה לפרש דויין וצד"י מתחלפין בכמה מקומות. כמו ועקת שהוא כמו צעקת: ש וכן פירוש הפסוק עד תאות גבעות עולם, פירוש ברכות שברכני אבא גברו, כלומר טובים על הברכות שכירך את הורי לפי שהברכות שלי חמדו גדולי עולם, ומפרש רש"י מי חמדו שחמדתי אמו וכו', (מלאכי): ת דקשה לרש"י לפי התרגום דמפרש תאות לשון חמדה אם כן מה שכתוב בתחילה ברכות אביך גברו וגו', שפירושו הברכות שלי שנתן לי הקדוש ברוך הוא גברו יותר מברכות שכירך את אבותי כדפירש רש"י לעיל, אם כן לפי התרגום היאך מיושב מה שכתוב אחריו עד תאות גבעות עולם, ועל זה פירש שחמדתי אמו וכו', רוצה לפרש לפי התרגום קאי תאות על רבקה שהיא אמו של יעקב שהיא חמדה לאותן ברכות והזיקה את יעקב לקבלן, ולכן הלבישה את יעקב בגדי עשו החמודות בשביל שיקבל יעקב הברכות: א ויטרף אינו דבק עם זאב, שכל זאב טורף אלא טורף שב על בנימין, ורוצה לפרש בנימין זאב הוא מפני שטורף

רש"י

נזיר אחיו. פרישא דאחוי שגדל מאחיו כמו וינורו מקדשי בני ישראל. נזורו אחור. ור"ד ומשז צאיתן קשתו על כנישת יצרו באשת אדוניו וקוראו קשת על שהזרע יורה כחך. ויפזו זרועי ידיו. כמו ויפזו ר שילא הזרע מבין אלצעות ידיו. מידי אביר יעקב. שגראתה לו דמות דיוקנו של אביו וכו' כדאיתא בסוטה * ואונקלוס תרגם תאות עולם לשון תאוה וחמדה ש וגבעות עולם ל' מזוקי ארץ והם הברכות שחמדתי ת אמו והזיקתו לקבלם: (בו) בנימין זאב יטרף. זאב הוא אשר יטרף א נצח על שיהיו עתידין להיות מטפנין ומטפחם נצח על שיהיו נזיר צאצאיו סביב שגא' ושאלו לכד המלוכה וגו' וילחם וגו' ונאדוס וגו' וכל אשר יפנה ירשיע ** בבקר יאכל עד. לשון צוה ושלל המתורגם עדאה. ועוד יש לו דומה בלשון עברית אז חולק עד שלל ***. ועל שאלו הוא אומר שעמד בתחלת צוקרן (ס"א פריחתן) וזריחתן של ישראל: ולערב יחלק שלל. אף משתקע שמשן של ישראל על ידי נצודננר שיגלם לצלל: יחלק שלל. מרדכי ואסתר שהם בנימין יחלקו את שלל המן שנאמר הנה בית המן נתתי לאסתר. ואונקלוס תרגם על שלל

* דף קז ** שופטים כא *** ש"א יד

רמב"ן

שהיתה לראש פינה (תהלים קיח כב) מאת ה', ונקרא אבן ישראל כמו שאמרו חכמים כנסת ישראל, היא האבן הראשה. וטעם אבן, שהוא בנין משלים הכל. וענין רועה, כי העוז בגבורה מתעלה בימינו של הקב"ה, כדכתיב (חבקוק ג) קרנים מידו לו ושם חביון עזו, כלומר ושם בימינו חביון העוז. וחביון הוא הכח המתעלה הנחבא במקום אצילותו, וזהו שנאמר (תהלים פ טז) וכנה אשר נטעה ימין, מאל אביך, האלהים הרועה אותי מעודי, ואת שדי ויברכך. ודעת הברכה

אבן עזרא

והמאיתם והטעם שמגבהנה הברכות: נזיר אחיו. מגזרת נזר. והוא סמוך כמו נדיב לב: (בו) בנימין. דמהו לזאב כי גזור היה. והאות אנשי הגבעה: עד. תרגום שלל. וכן אז חלק עד שלל. ליום קומי לעד. נגד עדים: ולערב יחלק הטרף שלל לצניו וישועה אמר כי זה רמז לשאל שנלח את עמלק. וטעם בבוקר. בתחלת המלכות. ולערב. בגלות' על דבר מרדכי. וזהו דרך דרש ודעת המתרגם ארמית ידוע:

רשב"ם

עולם דכתיב שם ומראש הררי קדם וממגר גבעות עולם. ואותן ברכות תהיינה לראש יוסף: נזיר אחיו. מלך על אחיו: (בו) בנימין זאב יטרף. על שאלו שהיה מלך ראשון נתנבא שפשוט בכל סביבותיו בכל האומות וכתב שם בכל אשר יפנה ירשיע. שחבל בכל האומות וגם בנימין היה עם מלכי יהודה הצדיקים אשר גברו על האומות כדכתיב באסא וביהושפט וביחזקיהו: ולערב יחלק שלל. שכן מנהגו של זאב. זאב ערבות ישדדם. כזאבי עקב לא גרמו לבקר:

דעת זקנים

שחמדתי אמו והזיקתו ליעקב לקבלן על ידי המטעמים שעשה:

דמַצְרִים וְהִיר בִּיקְרִיהֶון רְאָחוּי: כּוּ בְנִימִין מְרִמִּי לִיה
לְדוּב חֲטוּף בְּתַחוּמֵיהָ יִתְבְּנִי מִקְדָּשָׁא וּבְאַחֲסַנְתֵּיהָ תִשְׁרִי
אִיקָר שְׂכִינְתָּא דִּי בְּצַפְרָא יִהְיוּן פְּהִנְיָ מְקַרְבִּין אִימָר
תְּמִידָא וּמִנְחָתִיהָ וְעַם מְטַמְעֵי שְׁמִשָּׁא יִהְיוּן כְּהִנְיָ
מְקַרְבִּין אִימָר תְּמִידָא וּמִנְחָתִיהָ וּבְרַמְשָׁא יִהְיוּן מְפֻלְגִין
קוֹרְבָנֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וּבְרַמְשָׁא יִהְיוּן מְפֻלְגִין מוֹתֵר שָׂאֵר קוֹרְבָנֵי וְאַכְלִין גְּבֵר חוֹלְקִיהָ: כַּח כָּל אֱלִין שְׂבֻטֵּיָא
דִּישְׂרָאֵל תְּרִיסָר כּוּלְהוֹן צְדִיקִין פְּחָדָא וְהָא דְמַלִּיל לְהוֹן אָבוּהוֹן וּבְרִיד יִתְהוֹן אִינֵשׁ הִי

פ"י יונתן

(כו) ועם משמעי עם שקיעת החמה:

בעל הטוויים

(כו) וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלָל. נְגִי וְהִסְקִרְנֻתָּא. הַחֲלָלָה הַמִּינֻת שְׁלֹאמֵר
שְׁמוֹתָ כְּגוֹן נְכוּרֵי אֲחִים אֲתָה לְמוֹף חֲמוּר יִדִּין גְּדִיד שְׁמֵנָה אִילָה בִּן
זֶאֱז עוֹלָה לְחֻשְׁבֹּן שֶׁסָּ"ה כְּמִנֵּין יָמוֹת הַחֲמָה וְאוֹתוֹת הָאֲחֻרָנוֹת שֶׁל
הַנְּכוּתָ כְּגוֹן עֹלָה בִּישְׂרָאֵל מִחֻלָּה לִידוֹן עוֹזֵד יִהְיֶה עֵקֶב מֶלֶךְ שֶׁפָּר אֲחִיו
הַעִידוֹ מַעֲשֵׂיו שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל בְּרָכוֹת מֵאֵת הָאֵל יִתְב' בְּלִתִּי אֲמַצְעִי וְכֵן הִיָּה זֶרְעוֹ בְּמַעֲלָה קְרוּב לְשֻׁבֵּת הַמַּלְכוּת כְּאִמְרוּ כְּדִבְרֵי
אֲפִרִּים רַתָּת נָשִׂיא הוּא בִּישְׂרָאֵל וּמִמֶּנּוּ הִי רָאשׁוֹן לְשׁוֹפְטִים וּנְבַחֵר רָאשׁוֹן לְמֶלֶךְ כְּאִשֶּׁר נַחֲלָקָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד: (כו) זֶאֱז יִסְרָף.
תּוֹקֵף הַזֶּאֱז וְטִרְפוֹ הוּא כְּבָקֵר וְכַעֲרָב עִם מַעוֹט הָאוֹר כְּאִמְרוּ וְחָדוּ מִזֹּאכֵי עֵרֶב. וְכֵן הִיָּה עֵינִין בְּנִימִין כִּי הִיתָה מַלְכוּתוֹ בְּתַחֲלַת זְרִיחַת
מַלְכוּת אֲחִיו בִּימֵי שְׁאוּל וְאַחַר אֲבָדֵן מַלְכוּתוֹ בִּימֵי מְרִדֵּי וְאַסְתֵּר כִּי אֲמַנָם מַלְכוּת בֵּית שֵׁנִי הִיָּה כְּמוֹ רִגְעַ וְעַם שְׁעוּדָה עַל הָרֹב:
(כח) כִּי אֵלֹהֵי שְׂבֻטֵּי יִשְׂרָאֵל. אֵלֹהֵי שְׁהוֹכִיר יַעֲקֹב כֵּאֵן הֵם הֵי"ב שְׂבֻטִים כְּאִמְתָּא אֲשֶׁר נִכְתְּבוּ עַל הַחֲשֹׁן וְהָאֲפוֹד לְזִכְרוֹן לִפְנֵי ה' וְהִי

כלי יקר

וּמִכָּל מְקוֹם יִכּוֹל אֲתָה לְהַתְּפָאֵר בְּהֵם כְּדִבְרֵי הַמוֹנָח
בְּמִקְוֵם גְּבוּהָ עַל הָרָאשׁ הַנִּרְאָה לְכָל, לְאַפּוֹקֵי בְּרַכַּת
הוֹרֵי הוֹכְרַחְתִּי לְהַכְחִישֵׁם וְלֹאמֵר לֹא נִתְקִימּוּ בִּי וְלִילֵךְ
בְּהַחֲבָא מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִי:

(כו) בְּנִימִין זֶאֱז יִסְרָף בְּבִקָּר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרַב
יִחְלַק שְׁלָל. צְרִיךְ עֵינִין מַה זֶּה עֵינִין מִרְאָה הָעֵרֶב
וְהַבִּקָּר, וְלִמָּה קִרְאוּ פַעַם שְׁלָל וּפַעַם עֵד, וְכֵאֵן נֹאמֵר
לְשׁוֹן יֹאכֵל וְאַחֲ"כִי יִחְלַק. וְזֶה כִּי מֵהִידוּעַ שְׁכָל דְּבַר
שֶׁהָאֲדָם שׁוֹאֵל כְּהוֹגֵן נִיתֵן לוֹ בְּפָנִים מֵאִירוֹת, דִּהִינּוּ
בְּבִקָּר, וְכָל דְּבַר שֶׁהָאֲדָם שׁוֹאֵל כְּהוֹגֵן נִיתֵן לוֹ
בְּעֵרֶב בְּפָנִים חֲשׂוֹכוֹת, כְּמוֹ שִׁפְיָרֵשׁ רִשִּׁי עַל פִּסּוֹק
כַּחַת ה' לָכֶם בְּעֵרֶב לֹאכֹל וְלֶחֶם בְּבוֹקֵר לְשָׁבוּעַ (שְׁמוֹת
טז ח), וְכָל דְּבַר שֶׁהוּא הַכְּרַחֵי לֹאדָם דִּהִינּוּ כְּדִי אֲכִילָתוֹ
לְהַבִּיא שֶׁבֶר רַעֲבוֹן בֵּיתוֹ הוּא הַדְּבַר הַנִּיתֵן בְּפָנִים
מֵאִירוֹת וְלֹא יַחֲסֵר לַחֲמוֹ לַעֲד וּלְנֻצָּח, וְכָל הַמוֹתֻרוֹת
שֶׁהָאֲדָם שׁוֹאֵל יוֹתֵר מִכְּדִי אֲכִילָתוֹ לְסוּף יַעֲזוּב לְאַחֲרִים חִילוֹ וְיַחֲלַק לְאַחֲרִים וְאוֹלֵי לְנוֹשָׂא אֲלֻמְתּוֹ, וְהוּא
עֲצָמוֹ מְשׁוּלָל וּמְרוּחָק מִן אוֹתָן הַמוֹתֻרוֹת הַנִּתְּנִים לוֹ בְּעֵרֶב. לִכְךָ נֹאמֵר בְּבוֹקֵר הִינּוּ הַדְּבַר הַנִּיתֵן לוֹ בְּפָנִים
מֵאִירוֹת זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר יֹאכֵל, כִּי כְּדִי אֲכִילָתוֹ לְבַד נִיתֵן לוֹ בְּפָנִים מֵאִירוֹת, וְנִיתֵן לוֹ לַעֲד, אַע"פ שֶׁעַד הוּא
ג"כ לְשׁוֹן שְׁלָל, מִכָּל מְקוֹם הַזִּכְרִיו בְּלִשׁוֹן עַד הַמּוֹרָה עַל הַנִּצְחִיּוֹת, וְלַעֲרַב מַה שֶׁנִּיתֵן לוֹ בְּפָנִים חֲשׂוֹכוֹת הוּא
הַדְּבַר אֲשֶׁר יַחֲלַק לְאַחֲרִים וְהוּא מְשׁוּלָל מִמֶּנּוּ, כִּי יֵשׁ בְּמַשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן שְׁלָל עֵינִין הַסֵּרָה, כְּמוֹ וְנִשְׁל הַבְּרִזָּל
(דְּבָרִים יט ה) לְשׁוֹן שְׁלִילָה וְהַסֵּרָה:

מנחת שי

(כו) בְּנִימִין. מֵלֵא כְּהִלְלִי וּכְכֹל הַסְּפָרִים וְהוּא חָד מִן י"ז מֵלֵאִים ע"פ הַמִּסּוּרָה:

דְּגִבְרָא וְהוּא רַב וְשְׁלִיט בְּמַצְרִים וְהִיר
בִּיקְרָא דְּאָחוּי: כּוּ בְנִימִין שְׂבֻט תְּקִיף כְּדִיבָא
מְרַפִּיהָ בְּאַרְעֵיהָ תִּשְׁרִי שְׂכִינְתָּ מְרִי עֲלֻמָּא
וּבְאַחֲסַנְתֵּיהָ יִתְבְּנִי בֵּית מוֹקְדָּשָׁא בְּצַפְרָא
יִהְיוּן פְּהִנְיָ מְקַרְבִּין אִימָר תְּדִירָא עַד אֲרַבַּע
שְׁעִין וּבִינֵי שְׁמִשָּׁתָא יְקַרְבּוּן אִימָר תְּנִיין

פ"י יונתן

(כו) בדיבא. הוא מרנוס של זאב וכן צרכה פרשה ז"ט:

ספורנו

בְּרַכַּת אוֹשֵׁר נִצְחִי אֲשֶׁר כֵּה יִתְבָּרַךְ כָּל הַמִּין הָאֲנוּשִׁי: תִּהְיִין
לְרָאשׁ יוֹסֵף. מִפִּי עֲלִיּוֹן שִׁישְׁלַח מִמְרוֹם בְּרָכוֹתָיו לְרָאשׁ יוֹסֵף
בְּלִתִּי אֲמַצְעִי. וְכֵן אִמָּר מִשֶּׁהָ רִבִּינוֹ אַחֵר שֶׁאִמָּר וּרְצוֹן שׁוֹכְנֵי סֵנָה
שֶׁהוּא אֱלֹהֵי מְרוֹם וּבְרָכוֹתָיו מִמְרוֹם תְּכוּאָתָה לְרָאשׁ יוֹסֵף: וְלִקְדָּקֵד
נִזִּיר אָחוּי. וְזֶה כִּי בְּהִיּוֹתוֹ נִזִּיר מוֹעֲטֵר בְּנוֹר שְׁלִיט בֵּין אֲחִיו
הַעִידוֹ מַעֲשֵׂיו שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל בְּרָכוֹת מֵאֵת הָאֵל יִתְב' בְּלִתִּי אֲמַצְעִי וְכֵן הִיָּה זֶרְעוֹ בְּמַעֲלָה קְרוּב לְשֻׁבֵּת הַמַּלְכוּת כְּאִמְרוּ כְּדִבְרֵי
אֲפִרִּים רַתָּת נָשִׂיא הוּא בִּישְׂרָאֵל וּמִמֶּנּוּ הִי רָאשׁוֹן לְשׁוֹפְטִים וּנְבַחֵר רָאשׁוֹן לְמֶלֶךְ כְּאִשֶּׁר נַחֲלָקָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד: (כו) זֶאֱז יִסְרָף.
תּוֹקֵף הַזֶּאֱז וְטִרְפוֹ הוּא כְּבָקֵר וְכַעֲרָב עִם מַעוֹט הָאוֹר כְּאִמְרוּ וְחָדוּ מִזֹּאכֵי עֵרֶב. וְכֵן הִיָּה עֵינִין בְּנִימִין כִּי הִיתָה מַלְכוּתוֹ בְּתַחֲלַת זְרִיחַת
מַלְכוּת אֲחִיו בִּימֵי שְׁאוּל וְאַחַר אֲבָדֵן מַלְכוּתוֹ בִּימֵי מְרִדֵּי וְאַסְתֵּר כִּי אֲמַנָם מַלְכוּת בֵּית שֵׁנִי הִיָּה כְּמוֹ רִגְעַ וְעַם שְׁעוּדָה עַל הָרֹב:
(כח) כִּי אֵלֹהֵי שְׂבֻטֵּי יִשְׂרָאֵל. אֵלֹהֵי שְׁהוֹכִיר יַעֲקֹב כֵּאֵן הֵם הֵי"ב שְׂבֻטִים כְּאִמְתָּא אֲשֶׁר נִכְתְּבוּ עַל הַחֲשֹׁן וְהָאֲפוֹד לְזִכְרוֹן לִפְנֵי ה' וְהִי

אור החיים

כו. בְּנִימִין זֶאֱז יִסְרָף. נִתְכוּן אֵל שְׁאוּל שְׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה
זֶאֱז שְׁטוּרָף צִמְחִירוֹת, כִּי מִנְהַג הַזֶּאֱז הוּא שֶׁאִינוֹ
מִתְעַכֵּב צִטְרִיפְתּוֹ אֲלֵא כָל כֶּךָ הוּא מִמָּהֵר וְטוֹרֵף, כְּמוֹ כֵּן
עָשָׂה הוּא וְלֹא הִמָּחִין לִזְמַן שֶׁקִּבַּע לוֹ שְׁמוּאֵל אֲלֵא מִהֵר
לְטִרוֹף עֲמֻלָּה, וְזֶה הִיָּה סִינָה שֶׁלֹּא אֲלֵא צִנְקֵר (שְׁמוּאֵל
א טו יז) וּנְפִסְקָה מַלְכוּתוֹ. וְאוֹמְרוֹ וְלַעֲרַב, פִּירוּשׁ לַעֲת עֵרֶב
מַלְכוּתוֹ יִחְלַק, שִׁיֵּאמְרוּ הִכָּה שְׁאוּל וְגו' דָּוִד צִרְצְרוֹתָיו (שֶׁס
שס יח). אִי יִרְמוּ שֶׁנִּצְמַלְעוֹת סִינָתוֹ מִתְחַלֵּק מַלְכוּת בֵּית
דָּוִד, עַל דֶּרֶךְ אֲוִמְרָם ז"ל (שְׁנֵי טו) כִּשְׁאֲמַר דָּוִד אֲתָה
וְנִצַּחַתְּ מִתְחַלְקוֹ הַשְּׂדֵה יִצְחָק צֶמַח קוֹל וְאִמְרָה רַחֲמֵנִים וִירְצֵנִים
יִחְלְקוּ הַמַּלְכוּת, וּמֵאִזְ הָעֵרִיב שְׁמֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל צִעּוֹת:
כח. כִּי אֵלֹהֵי שְׂבֻטֵּי יִשְׂרָאֵל. צְרִיךְ לַדַּעַת מִנֵּין זֶה שֶׁל י"ב,
אֵם לֹי כִּלְלֵי א"כ אֵין הַכְּמוּצַ מוֹנֵה לְיוֹסֵף אֲלֵא בִּשְׁמֵד,
וְיַעֲקֹב אִמָּר אֲלֵי אֲפִרִּים וּמִנְשָׁה כְּרֹאזֵן וּשְׁמַעוֹן (לְעִיל מִח